

วารสารพิภูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561 ISSN 0858-527X

การจัดการความรู้สมัยใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของข้าราชการระดับชำนาญการในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10
วิทยากร โยชนม์เมืองโพธิ์ และ มงคล เอกพันธ์

พฤติกรรมการณ์ที่เกี่ยวข้องเชิงวิถีสถิติของนักท่องเที่ยวยุคใหม่: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวลาคาแก้ว ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
วัฒน์มารวย สมเพชร และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์

การวิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านร่องป่อ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดพะเยา
ศุภราชรัตน์ อารยาญ, รุ่งสรรค์ เกตุออก และ สุพรรณิ ทองเพชร

แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตอุปกรณ์ปัญญาท้องถิ่น อำเภอโพธาราม จังหวัดกาญจนบุรี
สุวิทย์ หนูมุกข์ และ คณะ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตำรวจชุมชนเกาะหวี สถานีตำรวจชุมชนเกาะหวี (อุทยานโคมัง)
จังหวัดกำแพงเพชร

ร้อยตำรวจโทสายชล เกษอินทร์ และ ปาริษฐ์ นลประเสริฐ

การศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รับทรัพย์จิรา เหลลาราช

การสร้างเอกลักษณ์ของชาติที่ส่งผ่านวาทกรรมคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ
ธงชัย สมบูรณ์

การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรกรรมระดับไร่นาตามวิถีชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
ฉัตรมงคล สิงห์บุญยั้ง, เอนก เหล่าธรรมทัศน์, สมบูรณ์ สุขสำราญ, กิณ ประจัญพุดถ์, ฐมล พลนิมพานิช,
จิรดา นริศริกุล และ วรวิมลย์ ไรชนพล

มาตรการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา
นาวาเอก สมชาติ โกรธาสสุวรรณ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และ วรวิมลย์ ไรชนพล

สังคมผู้สูงอายุกับการจัดการความรู้ที่ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางวัฒนธรรมและอาชีพพระยะชา
อิสสรพร กล่อมกล้า่ม, ธวัลณี ลาลิน, วิทยา ทิพย์วิเศษ, ซาลิลา ศิริธรรมเกตุ และ ปณิตดา พาณิชยพันธ์

การพัฒนากระบวนการแบบองค์รวม โดยการเทียบเคียงสมรรถนะ
ธงชัย คำบัวง และ อรุษา กอนพ่วง

การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเทียบเคียงสมรรถนะ
ปรเมศ สมบูรณ์ และ อรุษา กอนพ่วง

ภูมิปัญญาการเก็บรักษาอาหารสัตว์ "การลอมพ่วง" ไร่ใช้ใบหญ้าแห้ง กรณีศึกษา: จังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี
สมชาย ศรีพล, สุจิตาภรณ์ ธงดี และ ชานูวิทย์ วัชรพุก

สัมฤทธิผล: โครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิพันธุ์ดีในพื้นที่ตำบลปรางค์กู่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รัชฎาวร วิจิตรกุล, อรุญญาวัชรบัล, ศรีสุพัฒน์มกุล, ศุภกฤดี ธาธาติพันธ์นา และ วาสนา อารสาสิกรณ

องค์การประชาสังคมและทุนทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความสำเร็จของประชาธิปไตย
วิทยา คามณี

อิทธิพลของความรู้สื่อสังคมในวิชาชีพที่ออกแบบการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในภาคหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ธัญญ์ นินยาเชิน และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์

เงินเต็มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษสำหรับข้าราชการ
ศรันย์ดิษฐ์ เบญจพงศ์

การศึกษาค่าลักษณะนามที่ใช้กับคนในภาษาจีน
อภิญญา จอมกิจจร

วารสารพิกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2561 ISSN 0858-527X

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและรองรับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ผลงานวิชาการ ในรูปแบบบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทวิจารณ์หนังสือ ที่เป็นองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย นักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษา นิสิต และนักศึกษา

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ วงษ์บุญมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชิน รอดกำแหง

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

ดร.พิชญ์ บุญนิยม

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมศิริวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัจ โปธิแก้ว

รองศาสตราจารย์ ดร.กานต์ โกวิทย์สมบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.แมรี สารวิทย์

รองศาสตราจารย์ ดร.จักษ์ พันธุ์เพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวงกิตพิงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์

รองศาสตราจารย์ มัย ตะติยะ

รองศาสตราจารย์ อรุณลักษณ์ รัตนพันธุ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความประจำฉบับ (Peer reviewers)

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.จรัญธร บุญญาอนุภาพ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ตินณะกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สิริสุนทร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การุณันท์ รัตนแสนวงษ์	มหาวิทยาลัยเกริก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศกร เมธีธรรม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล จิ์ฟู	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศระวี วยาทองคำ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.กรกนก สารภิรมย์	มหาวิทยาลัยมหิดล

บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ทศนะและ
ข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความ
รับผิดชอบของบรรณาธิการ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษา
แต่ขอให้มีคำอ้างอิงเจ้าของบทความ และแหล่งที่มา อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

พิมพ์ที่: ห้างหุ้นส่วนสามัญ เจ พี บริษัท

เลขที่ 266 ถนนเทศบาล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000 โทร. 081-7856368

แนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
เพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

The Developmental Approach in Local
Resource Management for Herbal
Compress Production from Local
Wisdom in Sai Ngam District
Kamphaeng Phet

สุวภัทร นุ่มคำ และคณะ¹

Suwaphat Nookkham, et al.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และ 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อย กับกลุ่มเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า สภาพและปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านเครื่องจักร 2) ปัญหาด้านเงินทุน 3) ปัญหาด้านวัสดุ/ อุปกรณ์ และ 4) ด้านการตลาด แนวทางในการพัฒนาโดยกลุ่มต้องมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนกลุ่มไปได้ในอนาคตควรมีการพัฒนา

¹ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทั้งคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ ให้สามารถผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนกำหนด การขับเคลื่อนของกลุ่มฯ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มยังสามารถที่จะเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งเรื่องคน งบประมาณ การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย เพื่อที่จะสามารถกระจายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการ แนวทางพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ลูกประคบ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the state and problems of local resource management and 2) to discover the developmental approach in local resource management for herbal compress production from local wisdom in sai ngam district Kamphaengpher Province, using in-depth interviews with prospects and focus group. Based on the study of Objective 1 it was found that the condition and problems of local resource management in the production of the compress from the wisdom. 1) Machine problem 2) Funding issues 3) Materials/ Equipment and 4) Marketing problem Objective 2 showed that there was a guideline for development by which the group must transfer wisdom to the new generation in order to propel the group into the future. It, thus, should be developed to meet the standards of quality and packaging can pass the government or private criteria. For the driving force of the group, it should be supported by related government agencies, driving the group process so that the group can continue to move forward effectively with people, budgets,

management and materials and should increase the channels for publicity in order to distribute more products.

Keywords: Management, Developmental Approach, Local Wisdom, Herbal Compress

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน และสังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่สังคมหนึ่งที่ปรากฏภูมิปัญญาอยู่จำนวนมาก โดยภูมิปัญญาเหล่านั้นนอกจากจะแสดงซึ่งความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติอีกด้วย (จักรพันธ์ โสมเกษตริน, 2551, หน้า 1) การส่งเสริมภูมิปัญญาเฉพาะของตนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น บางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตน จนเรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

องค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอไทรงาม มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน ถือเป็นตำบลหนึ่งที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาด้านการทำน้ำสมุนไพร การทำขนมไทย การทำน้ำพริกแกง และอีกหนึ่งในภูมิปัญญาที่สำคัญ คือ การทำลูกประคบสมุนไพร ซึ่งเป็นการนำสมุนไพรหลากหลายชนิดที่หาได้ในท้องถิ่น ได้แก่ โพล ขมิ้น ต้นตะไคร้ มะกรูด ใบมะขาม ใบส้มป่อย เป็นต้น ตวยาสสมุนไพรส่วนใหญ่มีสรรพคุณในการแก้เคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ทำให้เส้นหย่อนเมื่อผสมกับความร้อนจากลูกประคบ ซึ่งปัจจุบันวัสดุที่นำมาจัดทำเป็นภูมิปัญญาดังกล่าว เป็นการปลูกเองในพื้นที่ เมื่อทำขึ้นใช้ภายในครอบครัว ได้ผลลัพธ์ที่ดีมีการบอกต่อ ขยายไปสู่เพื่อนบ้าน ชุมชน ได้มีชื่อเสียง การผลิตใช้ขึ้นเอง จึงมีการขยายต่อยอดเพิ่มเป็นสินค้าและเมื่อมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น

ยอดการผลิตจึงมีมากขึ้นตามไปด้วย จึงเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อสร้างงาน และอาชีพให้กับครอบครัวและชุมชน แต่เป็นการรวมกลุ่มเล็ก ๆ ของคนที่มีความสนใจร่วมกัน การรวมกลุ่มผลิตลูกประคบดังกล่าวได้รับความนิยมนอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาก็ซบเซาลง ไม่เกิดความยั่งยืน จากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นทำให้ทราบว่าปัญหาดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากตัวผลิตภัณฑ์และการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดเป็นหลัก ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาเบื้องต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อศึกษาถึงสภาพ และปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อหาแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อคำถามวิจัย

1. สภาพและปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบควรจะเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกขอบเขตของการวิจัยได้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตด้านเนื้อหาออก 2 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านสภาพและปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
- 2) ด้านแนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูก

ประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พื้นที่ศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคในการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ประธานและสมาชิกกลุ่มสมุนไพรรักษาพื้นบ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม ประชาชนชาวบ้าน ผู้บริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผนดำเนินการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทรัพยากร คน เงิน วัสดุ/ อุปกรณ์ เครื่องจักร การบริหารจัดการ การตลาด วิธีการปฏิบัติงาน และการจูงใจผู้ปฏิบัติงานมาใช้ปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. แนวทางพัฒนา หมายถึง ข้อเสนอแนะที่ควรใช้ในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินกิจกรรมการผลิตลูกประคบสมุนไพรรักษาพื้นบ้าน
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของผู้รู้ในชุมชน และเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อใช้แก้ปัญหา ปรับปรุง พัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

4. ลูกประคบ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษที่ใช้พืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ในการรักษาหรือเพื่อช่วยในการไหลเวียนของโลหิต

วิธีการวิจัย

โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการทรัพยากร แนวทางการพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่ม ฯลฯ ซึ่งขั้นตอนนี้จะใช้วิธีการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และสังเคราะห์ออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก ๆ ได้แก่ ด้านสภาพและแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษาการสร้างเครื่องมือที่ใช้การในการศึกษามีการดำเนินการ ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) ได้มีการกำหนดประเด็นจากการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

2) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้กำหนดขึ้นจากกรอบแนวคิดในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการโดยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่กับองค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดห้วยค้ำแพงเพชร โดยแนบวัตถุประสงค์ในการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงานกับประธานกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเป็นประเด็นต่าง ๆ และจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ศึกษานำผลการศึกษาทั้งหมดมาทำการสอบถามเพื่อยืนยันรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาสรุป เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลและการอภิปรายผล การศึกษาสรุปข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และทำการอภิปรายผลการศึกษาต่อไป

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก โดยจะไม่มีการกำหนดโครงสร้างไว้แน่นอน แต่เป็นเพียงการกำหนดประเด็นที่ใช้การศึกษา และสามารถเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจขณะทำการเก็บข้อมูล 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดทำเป็นแบบฟอร์มการบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ 4) เครื่องมือด้านอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยคั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มจากขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเข้าสนาม (Field) ผู้วิจัยได้เริ่มเข้าพื้นที่ โดยเริ่มจากการทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตทำการลงพื้นที่ แจ้งความจำนง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบและยินยอมเข้าร่วมวิจัย

2. สร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ โดยการสนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ให้ข้อมูลสนใจก่อน

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่เตรียมไว้ โดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 25 - 30 นาที ต่อ 1 คน เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นการจะให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง จึงต้องใช้เวลาในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลและเมื่อสัมภาษณ์เสร็จแต่ละครั้งจะมีการสรุปประเด็นสำคัญให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

4. พิจารณาทบทวน หากพบว่ายังได้คำตอบไม่ชัดเจน จะย้อนถามใหม่ในเชิงทบทวนให้เรียบร้อยก่อนที่จะเลิกสัมภาษณ์

5. ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อดูว่าคำตอบที่ได้สามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาหรือไม่ ในการตรวจสอบข้อมูลจะทำการตรวจสอบทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูล และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการแยกแยะประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของงานวิจัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Check) ด้านข้อมูล (Data Triangulation Check) และด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation Check) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมกับการรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย โดยกระทำการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อทำให้ข้อมูลเป็นระเบียบทั้งในทางกายภาพและในทางเนื้อหา เพื่อ

พร้อมที่จะแสดงและนำเสนออย่างเป็นระบบได้ จากนั้นมีการแสดงข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปของการพรรณนา อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน และหาข้อสรุป ติความและตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัยว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยสรุปและตีความหมายออกมาอยู่ในรูปของคำอธิบาย หลังจากนั้นข้อมูลและผลการวิจัยข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำผลการวิจัยมาเขียนเป็นรายงานต่อไป

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า สภาพและปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านเครื่องจักรที่มีไม่เพียงพอ 2) ปัญหาด้านเงินทุนที่ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของกลุ่มด้วยทางหนึ่ง 3) ด้านวัสดุ/ อุปกรณ์ มีเพียงแค่วัตถุดิบบางตัวเท่านั้นที่ต้องจัดหาจากนอกพื้นที่ และมีราคาค่อนข้างสูง 4) ด้านการตลาด คือ ไม่ค่อยมีตลาดรองรับสินค้า ไม่สามารถกระจายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ช่องทางการตลาดค่อนข้างจำกัด สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี และรวมไปถึงเรื่องมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ ทั้งหมดนี้ คือ ปัญหาหลักที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

สำหรับแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้บริหาร

และเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลไทรงาม และใช้การสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสมุนไพรรักษาพื้นบ้านจำนวนทั้งสิ้น 9 คน จาก 21 คน โดยเลือกจากสมาชิกผู้ที่มีร่วมกิจกรรมประจำไม่โซมาเป็นครั้งคราว ซึ่งผลการศึกษาแนวทางการพัฒนา คือ ข้อเสนอแนะที่ควรใช้ในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินกิจกรรมการผลิตลูกประคบสมุนไพรรักษาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น พัฒนาขึ้น และจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีแนวทางในการพัฒนา โดยกลุ่มต้องมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนกลุ่มไปในอนาคต ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ทั้งคุณภาพบรรจุภัณฑ์ ให้สามารถผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน กำหนด การขับเคลื่อนของกลุ่มฯ นั้นควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มยังสามารถที่จะเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งเรื่องคน งบประมาณ การจัดการและวัสดุอุปกรณ์ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย เพื่อที่จะสามารถกระจายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น นำมาซึ่งรายได้ที่จะปันผลคืนให้กับสมาชิกต่อไป

การอภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ได้สรุปประเด็นอภิปรายผลได้ ดังนี้

สภาพและปัญหาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พบปัญหาหลายด้านไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเครื่องจักรยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ยังต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกปัญหาด้านเงินทุนไม่เพียงพอเพราะยอดการผลิตน้อย ต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมมาตร พรหมดำเนิน (2555, หน้า 55 - 57) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษากลุ่มผู้สูงอายุผลิตลูกประคบสมุนไพรรักษา หมู่ 1 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัญหาและ

อุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม คือ การขาดหลักการบริหารจัดการที่ดี การบริหารไม่ยึดหลักตามกฎระเบียบ กรรมการและสมาชิกขาดการมีส่วนร่วม ในการระดมทุนและเงินทุนมีน้อย ผลผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน เป็นการผลิต ภายในครอบครัวไม่เน้นอุตสาหกรรม สินค้าผลิตไม่ทันกับความต้องการของ ผู้บริโภคในบางครั้ง ตลาดรองรับสินค้ามีน้อย สินค้ามีรูปแบบน้อย ขาดการ ออกแบบเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีความต้องการในการได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานอื่น

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบบางรายการเท่านั้นที่ต้องจัดหามาจาก นอกพื้นที่และมีราคาค่อนข้างสูง และจะขาดแคลนวัตถุดิบในบางช่วงฤดูกาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของคำแสน ประเสริฐสุข (2555, หน้า 75 - 77) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การผลิตและการตลาดลูกประคบสมุนไพร: กรณีศึกษา กลุ่มแพทย์แผนไทย ตำบลนาพิน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรค ด้านการผลิต วัตถุดิบ พืชสมุนไพรบาง ชนิดหายากต้องจัดหานอกพื้นที่อำเภอ เช่น เถาเอนอ่อน ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากวัตถุดิบพืชสมุนไพรราคาสูง ต้องจัดหาซื้อตามท้องตลาด เช่น หัวโกฐ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ อาคารสถานที่คับแคบ

ปัญหาด้านการตลาด ช่องทางการตลาดมีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ ที่ดี ประกอบกับสินค้ายังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร บรรจุภัณฑ์เรายังไม่ค่อย โดดเด่น ทั้งนี้การจะขายหรือกระจายสินค้านั้น ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและ การขยายตัวของรายได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของธงชัย สันติวงษ์ (2545, หน้า 16 - 17) ที่ว่าด้วย ตลาดจะประกอบด้วยลูกค้าที่ซึ่งกิจการจะมุ่ง ขายสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้ให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับภาวะ เศรษฐกิจและการขยายตัวของรายได้และประชากร รวมทั้งพฤติกรรมของ ผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยและสอดคล้องกับการศึกษาของคำแสน ประเสริฐสุข (2555, หน้า 75 - 77) ศึกษาเรื่อง การผลิตและการตลาดลูกประคบสมุนไพร: กรณีศึกษา กลุ่มแพทย์แผนไทย ตำบลนาพิน อำเภอตระการพืชผล จังหวัด อุบลราชธานี ว่าปัญหาอุปสรรคด้านการตลาดนั้นช่องทางการตลาดมีน้อย

ตลาดแคบเพราะการดูแลสุขภาพของประชาชนในปัจจุบันมีทางเลือกหลากหลายวิธีและค่าขนส่งมีราคาสูง

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ กลุ่มไม่มีปัญหาด้านนี้ แต่ที่พบคือ หัวหน้ากลุ่ม หรือประธาน จะค่อนข้างมีงานมาก เป็นผู้นำหลายกลุ่ม แต่สามารถบริหารงานต่าง ๆ ได้ดี จึงทำให้ไม่พบปัญหาใด ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชณี อนุจันทร์ (2555, หน้า 129 - 132) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนลูกประคบสมุนไพรบ้านเขานาใน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเขานาใน เป็นชุมชนแบบชนบท มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติ เอื้ออาทรกัน มีความสามัคคี มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก ผู้นำกลุ่มผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งจึงทำให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้

สำหรับแนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนา คือ ข้อเสนอแนะที่ควรใช้ในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินกิจกรรมการผลิตลูกประคบสมุนไพรให้ เป็นไปในทางที่ดีขึ้น พัฒนาขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาด้านบุคลากร ควรมีการถ่ายภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อความยั่งยืนของภูมิปัญญา และควรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการผลิตลูกประคบ เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนกลุ่มไปได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของเอกวิทย์ ณ ถลาง และคนอื่น ๆ (2546) ว่าด้วยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องมีการสืบสานหรือพัฒนาความรู้ภูมิปัญญานั้น ๆ ให้สามารถเชื่อมต่อกับสมัยใหม่ หรือมีการประยุกต์ใช้ให้สมัย มิฉะนั้นความรู้ภูมิปัญญาที่ส่งสมกันมา ก็อาจขาดการสืบทอดหรือตายไปในที่สุด

การพัฒนาด้านเงินทุน เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม หากขาดปัจจัยที่สำคัญนี้ อาจทำให้กลุ่มขาดความยั่งยืนได้ และเกิดปัญหาตามมาได้ และกลุ่มเองควรหาวิธีการในการลดต้นทุน

การผลิต โดยการเพิ่มและลดวัตถุดิบบางตัวที่ไม่สำคัญลงไป สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ จุฑารัตน์ พลุเกษม (2545, หน้า 138) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานประชาสังคม เขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม คือ ขาดเงินทุน หมุนเวียนเนื่องจากไม่ได้ขอรับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ฉะนั้นหน่วยงาน ภายนอกควรให้การสนับสนุน

การพัฒนาด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปลูกพืช ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตในท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม ปลูกพืชสมุนไพรที่จำเป็นต่อใช้ในการทำลูกประคบอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนาด้านเครื่องจักร แนวทางการพัฒนาที่ได้ คือ กลุ่มควรหัน กลับมาใช้วิธีการจากภูมิปัญญาชาวบ้านแบบดั้งเดิมร่วมกับการใช้เครื่องจักร สมัยใหม่และอาจขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกบ้างในบางอย่าง ที่ กลุ่มไม่สามารถจัดหาได้เองจริง ๆ

การพัฒนาด้านวิธีการจัดการ วิธีการจัดการเป็นภารกิจที่สำคัญของ ผู้นำกลุ่ม ผู้นำต้องมีความเข้มแข็ง และสามารถนำกลุ่มให้ผลิตภัณท์ได้รับการ พัฒนาให้ได้มาตรฐาน และควรแบ่งแยก และจัดโครงสร้างหน้าที่ให้ชัดเจน รวมถึงควรเพิ่มตำแหน่งที่สำคัญ ๆ เช่น ตำแหน่งการตลาด เพื่อทำหน้าที่ในการ หาช่องทางในการกระจายสินค้า สอดคล้องกับงานเขียนของธงชัย สันติวงษ์ (2545, หน้า 16 - 17) ว่าวิธีการจัดการ (Management) วิธีการจัดการซึ่งเป็น ภารกิจของนักบริหารโดยตรง คือ เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการ ประมวล ผลักดัน และกำกับให้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภท ต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การพัฒนาด้านการตลาด ด้านการตลาดถือเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะ ตลาดเป็นแหล่งของการกระจายรายได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ด้วย ว่ามีความโดดเด่น และได้มาตรฐานเพียงใด และกลุ่มควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ได้มาตรฐาน ทั้งคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ ให้สามารถผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ที่หน่วยงาน ภาครัฐหรือภาคเอกชนกำหนด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาพร ชาววัง (2552) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาเครื่องจักรสาน

เชิงพาณิชย์ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตามความต้องการของตลาด การหาช่องทางจำหน่ายได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการได้รับความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และพ่อค้า เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการ

การพัฒนาด้านวิธีการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาที่พบ คือ ควรมีการจัดการความรู้ โดยถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อจะได้สะสมเป็นคลังความรู้ให้คนรุ่นต่อไปได้ทราบถึงวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการผลิต ลูกประคบจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป เพราะการผลิตลูกประคบสมุนไพรถือเป็นภูมิปัญญาทางด้านการแพทย์ที่สำคัญ ควรมีการอนุรักษ์ และรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

การพัฒนาด้านการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน การจูงใจคน คือ ภารกิจที่สำคัญอีกด้านของผู้นำกลุ่ม ผู้นำกลุ่มควรใช้เทคนิควิธีการในการที่จะดึงดูดให้กลุ่มมีสมาธิ และสมาธิคงอยู่กับกลุ่มด้วยความจงรักภักดี และกลุ่มควรมีการวางแผนกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อดึงดูดให้มีผู้มาปฏิบัติงานให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานเขียนของธงชัย สันติวงษ์ (2545, หน้า 16 - 17) ว่าด้วยการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน (Motivation) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารคนในองค์กร โดยผู้บริหารจะมุ่งพยายามเพิ่มประสิทธิภาพและผลงานให้มากขึ้นจากปัจจัยด้านบุคคล โดยอาศัยความมีศิลปะของหัวหน้าในการใช้ความสามารถของการเป็นผู้นำทำการจูงใจรวมทั้งส่งเสริมขวัญกำลังใจให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่น จงรักภักดี และทุ่มเทตั้งใจทำงานให้เสร็จลุล่วงไปให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การขับเคลื่อนของกลุ่มฯ นั้นควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มยังสามารถที่จะเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งเรื่องคน งบประมาณ การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย เพื่อที่จะสามารถกระจายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น นำมาซึ่งรายได้ที่จะปันผลคืนให้กับสมาชิกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการผลิตลูกประคบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กลุ่มสมุนไพรรักษาพื้นบ้านควรลดการพึ่งพาจากภายนอกในทุก ๆ ด้าน และหันมาพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
2. กลุ่มควรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตลูกประคบ และถ่ายทอดกระบวนการต่าง ๆ ออกมาให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อประโยชน์ต่อลูกหลานสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตลูกประคบในเชิงบูรณาการ เพื่อให้สามารถนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ในกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านลูกประคบในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คำแสน ประเสริฐสุข. (2555). การผลิตและการตลาดลูกประคบสมุนไพร: กรณีศึกษากลุ่มแพทย์แผนไทย ตำบลนาพิน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- จักรพันธ์ โสมะเกษตริณ. (2551). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นศรีสะเกษ เพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- จุฑารัตน์ พูลเกษม. (2545). ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบผลสำเร็จ: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานประชาสังคมเขตพื้นที่ใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). การจัดการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนี้ อนุจันทร์. (2555). การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลูกประคบสมุนไพรบ้านเขานาในตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุภาพร ชาววัง. (2552). การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาเครื่องจักสานเชิงพาณิชย์ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมมาตร พรหมดำเนิน. (2555). แนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษากลุ่มผู้สูงอายุผลิตลูกประคบสมุนไพร หมู่ 1 ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2546). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.